

Πατάτες – ένα σημαντικό τρόφιμο για τους ανθρώπους

Автор(и): проф. д-р Стойка Машева, ИЗК "Марица" Пловдив

Дата: 05.04.2020 Број: 4/2020

Προβλήματα στην παραγωγή τους

Οι πατάτες είναι μια από τις πιο διαδεδομένες αγροτικές καλλιέργειες. Όσον αφορά τον όγκο παραγωγής, καταλαμβάνουν την τέταρτη θέση στον κόσμο (μετά το ρύζι, το σιτάρι και το καλαμπόκι). Αυτό οφείλεται εν μέρει στο σημαντικό περιεχόμενο νερού των κονδύλων. Διακρίνονται για την υψηλή βιολογική τους αξία. Όσον αφορά την ποσότητα των θρεπτικών συστατικών που λαμβάνονται ανά μονάδα επιφάνειας, καταλαμβάνουν μια από τις κορυφαίες θέσεις ανάμεσα στις καλλιεργούμενες φυτικές ειδών. Οι κόνδυλοί τους περιέχουν άμυλο, πρωτεΐνες, βιταμίνες και ανόργανα άλατα. Οι υδατάνθρακες της πατάτας είναι ανάμεσα στις κύριες πηγές μυϊκής ενέργειας για τον άνθρωπο, και τα ανόργανα άλατα περιέχουν ασβέστιο, σίδηρο, ιώδιο, θείο και άλλα. Οι πρωτεΐνες της

πατάτας περιέχουν αμινοξέα που απορροφώνται από το ανθρώπινο σώμα πιο εύκολα και πληρέστερα σε σύγκριση με τις πρωτεΐνες του κρέατος. Καταγόντως από τους Άνδεις της Νότιας Αμερικής. Σήμερα, οι πατάτες καλλιεργούνται σε 160 χώρες παγκοσμίως. Υπάρχουν 1.500–2.000 διαφορετικές ποικιλίες, που διαφέρουν ως προς το χρώμα, το μέγεθος και το θρεπτικό περιεχόμενο.

Η ευρεία χρήση των πατατών ως τροφή, ζωοτροφή και πρώτη ύλη για τη βιομηχανία καθορίζει τη σημαντική οικονομική τους σημασία. Σε 100 γραμμάρια ψημένης πατάτας με φλούδα υπάρχουν 97 θερμίδες, 0 λίπος, 21 γρ. υδατάνθρακες, σχεδόν 3 γρ. πρωτεΐνη, βιταμίνη C – 37% της συνιστώμενης ημερήσιας πρόσληψης, βιταμίνη Β₆ – 31% της ίδιας, καθώς και νάτριο, κάλιο και μαγγάνιο. Το θρεπτικό προφίλ των πατατών μπορεί να διαφέρει ανάλογα με τον τύπο. Είναι μια καλή πηγή αντιοξειδωτικών, συμπεριλαμβανομένων συγκεκριμένων τύπων όπως φλαβονοειδή, καροτενοειδή και φαινολικά οξέα, τα οποία μειώνουν τον κίνδυνο χρόνιων ασθενειών. Οι πατάτες είναι μια καλή πηγή ανθεκτικού αμύλου, και εκείνες που βράζονται και στη συνέχεια ψύχονται περιέχουν τις μεγαλύτερες ποσότητες από αυτό. Είναι ευεργετικό για την υγεία, ιδιαίτερα όσον αφορά τον έλεγχο του σακχάρου στο αίμα και την ευαισθησία στην ινσουλίνη. Το ανθεκτικό άμυλο σχετίζεται με πολλά άλλα πλεονεκτήματα, συμπεριλαμβανομένης της μειωμένης πρόσληψης τροφής, της αυξημένης απορρόφησης θρεπτικών συστατικών και της βελτιωμένης πέψης.

Οι πατάτες περιέχουν γλυκοαλκαλοειδή, τα οποία μπορεί να είναι τοξικά εάν καταναλωθούν σε μεγάλες ποσότητες. Η αποθήκευση των κονδύλων σε χαμηλότερες θερμοκρασίες και μακριά από το ηλιακό φως μπορεί να διατηρήσει το επίπεδο των γλυκοαλκαλοειδών χαμηλό. Όταν καταναλώνονται με μέτρο και παρασκευάζονται με υγιεινό τρόπο, οι πατάτες μπορούν να είναι μια θρεπτική προσθήκη στη διατροφή του ανθρώπου.

Οι πατάτες είναι βασικό τρόφιμο σε πολλές περιοχές του κόσμου. Σήμερα είναι μια από τις πιο ευρέως καλλιεργούμενες καλλιέργειες και χρησιμοποιούνται σε πολλές κατευθύνσεις, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής αλκοόλ, ζωοτροφών, αφυδατωμένων τροφίμων (πουρέ πατάτας), κατεψυγμένων τροφίμων (κατεψυγμένες τηγανιτές πατάτες). Αρχηγοί στην παραγωγή πατάτας είναι η Κίνα και η Ινδία.

Σύμφωνα με στοιχεία της FAO, η συνολική παγκόσμια παραγωγή πατάτας το τελευταίο καταγεγραμμένο έτος 2017 είναι 388.190.674 τόνοι, με το 25,6% της παγκόσμιας προσφοράς να προέρχεται από την Κίνα, και οι 5 κορυφαίες παραγωγικές χώρες μαζί να αντιπροσωπεύουν το 56,6% αυτής της παραγωγής.

Η ζήτηση για πατάτες στην Κίνα αυξάνεται συνεχώς, καθώς αυτή η παραγωγή είναι πιο κερδοφόρα ανά στρέμμα από άλλες κύριες καλλιέργειες όπως τα δημητριακά, τα όσπρια και το βαμβάκι. Μόνο το 10–15% της συνολικής παραγωγής χρησιμοποιείται για επεξεργασμένα προϊόντα πατάτας όπως τσιπς και κατεψυγμένες τηγανιτές πατάτες. Οι αγρότες εκεί αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα, συμπεριλαμβανομένης της έλλειψης

сυντονισμού μεταξύ των παραγωγών και της έλλειψης υψηλής ποιότητας, ιό-ελεύθερου σπόρου. Η κατά κεφαλήν κατανάλωση πατάτας έχει αυξηθεί στα 25,53 κιλά ετησίως στην Ινδία, σε σύγκριση με τα 12 κιλά το 1990. Η Ινδία βασίζεται κυρίως σε μικρές οικογενειακές φάρμες στη δυτική περιοχή της χώρας για την καλλιέργεια των πατατών της.

Οι πατάτες έχουν αποτελέσει κύριο στοιχείο στη διατροφή της Ουκρανίας από τις αρχές του 20ού αιώνα. Σήμερα η κατά κεφαλήν κατανάλωση είναι 131,26 κιλά ετησίως και είναι ανάμεσα στις υψηλότερες στον κόσμο.

Η Ολλανδία έχει τις υψηλότερες αποδόσεις σε πατάτες. Είναι επίσης ο νούμερο 1 παραγωγός στον κόσμο σε σπόρο πατάτας υψηλής ποιότητας. Μέχρι πρόσφατα, αυτή η χώρα ήταν επίσης ο μεγαλύτερος Ευρωπαϊκός εξαγωγέας πατατών.

Στη χώρα μας η παραγωγή πατάτας τα τελευταία 10 χρόνια έχει μειωθεί 4 φορές, και οι εκτάσεις που καταλαμβάνει αυτή η καλλιέργεια – 3 φορές. Σύμφωνα με την Αγροστατιστική, το 2018 οι πατάτες καλλιεργήθηκαν σε 140.960 στρέμματα. Με μέση απόδοση 1.856 κιλά/στρ, προέκυψαν 261.594 τόνοι παραγωγής. Αυτό είναι 15% περισσότερο σε σύγκριση με το 2017. Οι πατάτες που εισήχθησαν το ίδιο έτος είναι 16% λιγότερες από το 2017, ενώ η ποσότητα που εξήχθη είναι 3,3 χιλιάδες τόνοι περισσότερο. Οι εισαγωγές είναι κυρίως γερμανικής προέλευσης. Ο λόγος είναι το χαμηλότερο κόστος παραγωγής του προϊόντος εκεί. Η διαφορά στο κόστος παραγωγής καθορίζεται από πολλούς παράγοντες – κλιματικά χαρακτηριστικά, άρδευση, δομή των αγροκτημάτων, ποιότητα του φυτευτικού υλικού και ποικιλιακή δομή, χαμηλές αποδόσεις και άλλοι.

Υπάρχουν αρκετοί λόγοι για αυτό – μια αναντιστοιχία μεταξύ των βιολογικών απαιτήσεων της καλλιέργειας και των εδαφικών και κλιματικών συνθηκών στο επικρατέστερο μέρος των εκτάσεων, η μη τήρηση βασικών στοιχείων της τεχνολογίας καλλιέργειας, η χρήση χαμηλής ποιότητας φυτευτικού υλικού και, όχι λιγότερο σημαντικό, το υψηλό φόντο ιικών λοιμώξεων στη χώρα. Λόγω της κατακερματισμένης και δύσβατης γεωγραφίας, οι σύγχρονες μηχανές για την καλλιέργεια του εδάφους, τη φύτευση και τη συγκομιδή μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο σε περιορισμένο βαθμό. Ως αποτέλεσμα, ο βαθμός μηχανοποίησης σε αυτή την παραγωγή είναι χαμηλότερος. Οι μέσες ετήσιες αποδόσεις είναι περίπου 1–1,8 τόνοι/στρ και τοποθετούν τη χώρα μας στην 107η θέση στον κόσμο όσον αφορά την παραγωγικότητα.

Η επικρατούσα άποψη είναι ότι η διαφορά στο κόστος παραγωγής των βουλγαρικών πατατών και εκείνων που παράγονται στη Γερμανία οφείλεται στις διαφορετικές επιδοτήσεις που λαμβάνουν οι παραγωγοί. Υπάρχουν πράγματι θεμελιώδεις διαφορές στον καθορισμό των επιδοτήσεων στις δύο χώρες, αλλά αυτό δύσκολα είναι ο κύριος λόγος. Για παράδειγμα, μόνο το 7–10% του φυτευτικού υλικού στη Βουλγαρία είναι εισαγόμενο. Η ποικιλιακή δομή είναι πολύ ετερογενής, κάτι που δεν επιτρέπει την προετοιμασία μεγαλύτερων ομοιογενών

παρτίδων για επεξεργασία, για την εγχώρια αγορά και, κατά συνέπεια, για εξαγωγή. Παρά το άνοιγμα εξειδικευμένων πιστωτικών γραμμών για τους παραγωγούς πατάτας, τα επιτόκια σε αυτές παραμένουν υψηλά. Αυτό συμβάλλει επίσης στη μη ανταγωνιστικότητα της εγχώριας παραγωγής.